

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 71 0 P 139639 21 Rev
Banjaluka: 30.9.2021. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Tanja Bundalo, predsjednik vijeća, Senad Tica i Gorjana Popadić, član vijeća, u pravnoj stvari tužitelja V. V. iz L., te V.G., B., R.S. i S.Ć., B., R.S., koje zastupa punomoćnik V.L., advokat iz B., protiv tuženih A.K., B., A. i I.K., R., R.H., koje zastupa punomoćnik J.J., advokat iz B., radi utvrđenja, vrijednost spora 45.000,00 KM, odlučujući o reviziji tuženih izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 139639 20 Gž od 12.2.2021. godine, na sjednici održanoj 30.9.2021. godine, donio je

RJEŠENJE

Revizija se usvaja, presuda Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 139639 20 Gž od 12.2.2021. godine ukida i predmet vraća tom sudu na ponovno suđenje.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 139639 17 P 2 od 27.1.2020. godine, odbijen je tužbeni zahtjev tužitelja kojim traže:

da se utvrdi da stan koji se nalazi u B. u ulici ..., sprat I, stan broj 8, po strukturi dvosoban, površine 59 m², upisan u knjigu uloženih ugovora list broj 14223/1, sagrađen na parceli k.č. broj 2236 upisanoj u p.l. broj 1375 k.o. B.5 (u daljem tekstu: sporni stan), predstavlja bračnu tekovinu pravnog prednika tužitelja, pokojnog B.V. i pravnog prednika tuženih, pokojne D.V., slijedom čega se utvrđuje da su po osnovu sticanja u braku B.V. i D. V. suvlasnici spornog stana sa po ½ dijela;

da tuženi priznaju i trpe da se na osnovu ove presude u Knjizi uloženih ugovora o otkupu stambenih zgrada i stanova (u daljem tekstu: Knjiga uloženih ugovora), koja se vodi kod Uprave - PJ B., uknjiži B.V. kao suvlasnik sa 1/2 dijela na spornom stanu, upisan u Knjigu uloženih ugovora u k.k.u. broj 18177, izgrađen na k.č. broj 2236 iz p.l. broj 1375 k.o. B. 5.

Obavezani su tužitelji da tuženima solidarno nadoknade troškove postupka u iznosu od 8.435,70 KM sa zakonskom zateznom kamatom od presuđenja do isplate, u roku od 30 dana od donošenja presude.

Presudom Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 139639 20 Gž od 12.2.2021. godine, žalba tužitelja je usvojena i prvostepena presuda preinačena tako što je tužbeni zahtjev tužitelja u cijelosti usvojen.

Obavezani su tuženi da tužiteljima solidarno nadoknade troškove postupka u iznosu od 10.024,75 KM sa zakonskom zateznom kamatom od presuđenja do isplate, u roku od 30 dana od dana dostavljanja prepisa presude.

Odbijen je zahtjev tuženih za naknadu troškova sastava odgovora na žalbu u iznosu od 2.302,00 KM.

Blagovremeno izjavljenom revizijom drugostepenu presudu pobijaju tuženi zbog povrede odredaba parničnog postupka i zbog pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se pobijana presuda preinači i potvrdi prvostepena presuda ili da se ukine i predmet vrati na ponovno suđenje. Tuženi na ime troškova postupka za sastav revizije potražuju iznos od 1.316,25 KM.

Tužitelji u odgovoru predlažu da se revizija odbije, a tuženi obavežu na naknadu troškova postupka na ime sastava odgovora u iznosu od 2.302,44 KM.

Revizija je osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužitelja naveden u izreci presude.

U toku postupka pred prvostepenim sudom je utvrđeno:

da je prednik tužitelja, njihov otac, B.V. zaključio ...1987. godine u B. brak sa prednikom tuženih D.B. (nakon zaključenja braka V.), koji brak je prestao ...2004. godine smrću B. V.;

da je D.V. bila zaposlena u S. u preduzeću Đ.S. K., koje preduzeće je kasnije promijenilo naziv u V. K., kao zastupnik – trgovački putnik i da je 15.3.1996. godine otišla u prijevremenu penziju; da je njena penzija iznosila 68.918,38 slovenskih tolara, odnosno 744,40 eura na dan 30.9.2008. godine;

da je D.V., prije zaključenja braka sa B.V., bila u braku sa D.B., koji brak je razveden presudom prvostepenog suda broj P-I-556/85 od 29.10.1985. godine: da je rješenjem prvostepenog suda broj R-630/85 od 16.12.1985. godine utvrđeno da je B.D. ostala jedini nosilac stanarskog prava na dvosobnom stanu u B. u ulici ... (sporni stan) i da je 16.6.1987. godine sa SIZ stanovanja B. zaključila ugovor o korišćenju stana;

da je B.V. prije zaključenja braka sa D.B., stekao porodično stambeni objekat u L. gdje je bio prijavljen sa prebivalištem;

da je B.V. sudski ovjerio izjavu u vezi otkupa spornog stana iz koje proizilazi da je saglasan da sporni stan otkupi njegov bračni supružnik D.V.; da je 7.5.2002. godine zaključen ugovor broj ...-Ov-... o otkupu spornog stana između prodavca ODJKP Č. B. i kupca D. V.; da je otkupna cijena stana iznosila 6.264,40 KM, a plaćena je sredstvima stare devizne štednje u iznosu od 3.758,60 KM i gotovinom u iznosu od 2.505,60 KM; da iz dopisa APIF B. proizilazi da je 5.6.2002. godine, na račun D.V. uplaćen iznos od 3.758,60 KM sa računa stare devizne štednje B.V., uz naznaku „prodaja/poklon kupona od 5.6.2002. godine“ i da je ta sredstva D.V. prebacila na račun Fonda stanovanja Republike Srpske na ime uplate dijela otkupne cijene stana;

da je nakon otkupa sporni stan upisan u Knjigu uloženih ugovora u list broj 652 k.o. B. 5 kao vlasništvo D.V. sa 1/1 dijela;

da je sporni stan bio dio zaostavštine iza D.V., koja je umrla ...2009. godine, i da su rješenjem prvostepenog suda broj 71 0 O 071662 09 O od 8.6.2010. godine kao zakonski nasljednici na spornom stanu proglašeni majka ostaviteljice V.K. sa 1/2 dijela i tuženi sa po 1/4 dijela;

da je rješenjem o nasljeđivanju broj 71 0 O 030754 12 O od 4.3.2013. godine raspravljena zaostavština iza pokojne V.K. i da su za zakonske nasljednike, između ostalih nekretnina i na spornom stanu kao dijelu ostavinske mase, proglašeni tuženi (unuci ostaviteljice) sa po 1/2 dijela;

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, koje ne može biti predmet pobijanja i ocjenjivanja u ovom revizijskom postupku s obzirom na izričitu zabranu sadržanu u odredbi člana 240. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 - u daljem tekstu: ZPP-u), prvostepeni sud je pozivom na odredbe člana 9. i 10. Zakona o privatizaciji državnih stanova („Službeni glasnik RS“, broj 118/11 i 67/13), u vezi sa odredbama člana 269., 270. stav 6. i 272. Porodičnog zakona („Službeni glasnik RS“, broj 54/02, 41/08 i 63/14 - u daljem tekstu: PZ-a) i odredbama člana 11. i 19. stav 2. Zakona o stambenim odnosima („Službeni list SRBiH“, broj 14/84, 12/87 i 36/89, te „Službeni glasnik RS“, broj od 19/93 do 31/99 - u daljem tekstu: ZSO-a), odlučio kao u izreci.

Prvostepeni sud zaključuje da sporni stan predstavlja posebnu imovinu D.V. koju je unijela u brak sa prednikom tužitelja, u smislu odredbe člana 1 Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju o osnovnim ljudskim pravima i slobodama (EK), a ne njihovu zajednički stečenu imovinu u bračnoj zajednici (član 270. stav 5. PZ-a). Ovaj zaključak, po ocjeni prvostepenog suda, podržava i činjenica da je D.V., uz saglasnost bračnog supružnika, otkupila sporni stan sa 1/1 dijela.

Po shvatanju prvostepenog suda B.V. je datom saglasnošću i uplatom iznosa od 3.758,60 KM na ime otkupne cijene za sporni stan, označenom kao poklon, izrazio volju da njegov supružnik D.V. sama ostvari pravo otkupa spornog stana, a da njemu ostane kuća u L. koja je njegova posebna imovina.

Prvostepeni sud cijeni da tužitelji nisu dokazali da je njihov prednik bio „psihički nestabilan“ i da je prednik tuženih to zloupotrijebila radi pribavljanja novčanih sredstava za otkup stana, a da su tuženi dokazali da je „sporni stan bio dom“ njihovog prednika i prije zaključenja braka sa B.V.

Drugostepeni sud žalbu tužitelja cijeni osnovanom i preinačava prvostepenu presudu tako što u cijelosti usvaja tužbeni zahtjev.

Stav je drugostepenog suda da su prednici parničnih stranaka imali svojstvo sunosioca stanarskog prava od zaključenja braka (28.11.1987. godine) pa sve do zaključenja ugovora o otkupu stana (27.5.2002. godine), kada se stanarsko pravo „transformisalo u pravo vlasništva u korist oba supružnika“.

Cijeni da je bez značaja što je ugovor o otkupu stana zaključio jedan supružnik i što je dio otkupne cijene obezbjeđen iz stare devizne štednje jednog supružnika sa naznakom da se radi o poklonu, jer je sporni stan zajednički stečena imovina tokom bračne zajednice. Sud

ukazuje da je u praksi bilo uobičajeno da se kod prenosa stare devizne štednje navede da se radi o poklonu, s tim da u konkretnom slučaju nije ni navedeno da su to „sredstva za otkup stana“.

Drugostepeni sud pogrešnim cijeni zaključak prvostepenog suda da sporni stan predstavlja posebnu imovinu D.V. i da nije dokazano da su prednici parničnih stranaka, za života, dogovorili podjelu zajedničke imovine (spornog stana i porodično stambenog objekta u L.).

Prema shvatanju drugostepenog suda, za odluku u ovom sporu bez uticaja je na koji je način D.V. raspolagala svojim nasljednim dijelom u ostavinskom postupku iz B.V. Takođe cijeni da je D.V. bila zakonski nasljednik B.V. na njegovoj cjelokupnoj zaostavštini, što ukazuje, po ocjeni suda, da između prednika stranaka nije „vršena dioba nekretnina“ .

Drugostepena presuda nije pravilna.

Tokom postupka je utvrđeno da je D.V., prije zaključenja braka sa prednikom tužitelja, bila u braku sa D.B. i da je po razvodu njihovog braka D.V., na osnovu rješenja prvostepenog suda broj R-630/85 od 16.12.1985. godine, određena za nosioca stanarskog prava i u tom svojstvu zaključila 16.6.1987. godine ugovor o korišćenju stana.

Nesporno je da je B.V. prije zaključenja braka sa D.B., kao posebnu imovinu, imao porodično stambeni objekat u L.

B.V. i D.V. su brak zaključili 28.11.1987. godine, a D.V. je, uz saglasnost B. V., sama otkupila sporni stan zaključenjem ugovora 7.5.2002. godine i upisala se kao vlasnik u Knjigu uloženi ugovora u listu broj 652.

Iza smrti D.V. (26.8.2009. godine), nasljednicima na spornom stanu su proglašeni tuženi sa po $\frac{1}{4}$ dijela i njena majka V.K. sa $\frac{1}{2}$ dijela (nakon smrti V.K. tuženi su nasljedili njen dio sa po $\frac{1}{2}$ dijela).

U ostavinskom postupku iza prednika tužitelja, D.V. se prihvatila zakonskog nasljednog dijela koji joj pripada kao supruzi ostavitelja, pored štednih uloga, akcija i motornog vozila, i na nekretninama upisanim u popisni list broj 544 k.o. L. (gdje je porodično stambeni objekat), te je rješenjem broj O-362/04 od 9.3.2007. godine, na tom dijelu zaostavštine proglašena nasljednikom sa $\frac{1}{4}$ dijela. Iz obrazloženja navedenog rješenja proizilazi da je D.V. svoj nasljedni dio na nekretninama upisanim u zk. ul. broj 17 k.o. P. i broj 142 k.o. G., ustupila tužitelju V.V. (sinu ostavitelja B.V.).

Prvostepeni sud tumači da je D.V. ustupila i dio zaostavštine u L. (strana 17, pasus 8 obrazloženja), koje tumačenje nije saglasno izreci rješenja o nasljeđivanju.

Imovina u L., prema rješenju broj 71 0 O 071662 09 O od 8.6.2010. godine, nije predstavljala dio ostavinske mase u postupku raspravljanja zaostavštine iza D.V. (nije utvrđivano zašto).

Odredbom člana 269. PZ-a propisano je: “Imovina bračnih supružnika može biti posebna i zajednička“ dok je odredbom člana 270. stav 1. PZ-a propisano da: „Imovina koju bračni supružnik ima u času zaključenja braka ostaje njegova posebna imovina“, a odredbom istog člana u stavu 5.: “ Imovina koju su bračni supružnici stekli radom tokom bračne zajednice, kao i prihodi iz te imovine, čine zajedničku imovinu“.

Samo stanarsko pravo nije imovina i predstavlja *sui generis* vlasničke interese ekonomske vrijednosti, jer to pravo nije obuhvaćeno pravom „na dom“ iz člana 8. EK. Međutim, kada je došlo do privatizacije stanova u državnoj imovini i otkupa stanova na kojima je do tada postojalo stanarsko pravo, otkupom je sporni stan kao ekonomska kategorija dobio status imovine i potpune zaštite u skladu sa zakonom i konvencijom.

Da bi se na stanu u društvenoj svojini steklo stanarsko pravo prema odredbi člana 11. stav 1. ZSO-a, nužno je istovremeno ispunjenje dva kumulativno određena uslova, i to: da postoji zakonit osnov za sticanje stanarskog prava i da se nosilac tog prava useli u stan. Zakonit osnov je ugovor o korišćenju stana (stav 2.). Nedostatak bilo kog od ova dva elementa za posledicu ima da stanarsko pravo ne proizvodi nikakvo pravno dejstvo (stav 4.).

D.V. je u momentu zaključenja braka sa B.V. bila nosilac stanarskog prava na spornom stanu. Saglasno odredbi člana 19. stav 2. ZSO-a svojstvo sunosioca stanarskog prava, u pravilu, stiče i njen supružnik momentom zaključenja braka.

Međutim, zakonska presumpcija iz člana 19. stav 2. ZSO-a nije apsolutna već oboriva, odnosno može se dokazivati da supružnik nosioca stanarskog prava nije stekao svojstvo sunosioca jer nije nikada uselio i živio u stanu zajedno sa nosiocem stanarskog prava, kao njihovom zajedničkom stanu.

Primjenom pravila o teretu dokazivanja u parničnom postupku, tuženi su izvodili dokaze (iskazi tuženih i svjedoka D.V., J.G., Lj.J. i Lj.K.) radi utvrđenja činjenice da sporni stan nije bio mjesto zajedničkog življenja bračnih supružnika D. i B. V., odnosno da su po zaključenju braka živjeli u porodično stambenom objektu prednika tužitelja u L., dok je D.V. sporni stan davala u zakup.

Ovi dokazi, na što se revizijom osnovano ukazuje, nisu ocijenjeni u smislu člana 8. ZPP-u.

Od utvrđenja da li su prednici parničnih stranaka, nakon zaključenja braka, živjeli u spornom stanu ovisi i ocjena da li je ostvarena zakonska pretpostavka da su sunosioci stanarskog prava, odnosno da li se sporni stan može cijeliti kao zajednički stečena imovina u bračnoj zajednici, a o tome se nižestepeni sudovi nisu izjasnili.

Pod uslovom da su zajedno živjeli u spornom stanu, može se smatrati da su sunosioci stanarskog prava i da je on njihova zajednička bračna imovina, bez obzira što je samo jedan supružnik imao zaključen ugovor o korišćenju stana i što ga je sam otkupio.

Međutim, drugostepeni sud se u pobijanoj odluci ne određuje u pogledu ispunjenosti uslova iz člana 11. stav 1. i člana 19. stav 2. ZSO-a, odnosno ne bavi se činjenicom koja je relevantna za pravilnu primjenu materijalnog prava. Tužitelji su u žalbi izjavljenoj protiv prvostepene presude ukazivali na propust utvrđenja i ocjene ove činjenice, a kako drugostepeni sud taj žalbeni navod od odlučnog značaja nije cijenio, počinio je povredu postupka iz člana 231. ZPP-u.

Navedeni nedostaci kvalifikuju se i pogrešnom primjenom materijalnog prava koja se sastoji u tome da drugostepeni sud, zbog pogrešnog pravnog pristupa u ovoj pravnoj stvari, činjenično stanje ostavlja nepotpuno utvrđenim pa zbog toga nema uslova za preinačenje pobijane presude.

Iz navedenih razloga valjalo je reviziju uvažiti, drugostepenu presudu ukinuti i predmet vratiti istom sudu na ponovno suđenje, temeljem odredbe člana 249. stav 1. u vezi sa članom 250. stav 2. ZPP-u.

Predsjednik vijeća
Tanja Bundalo

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić